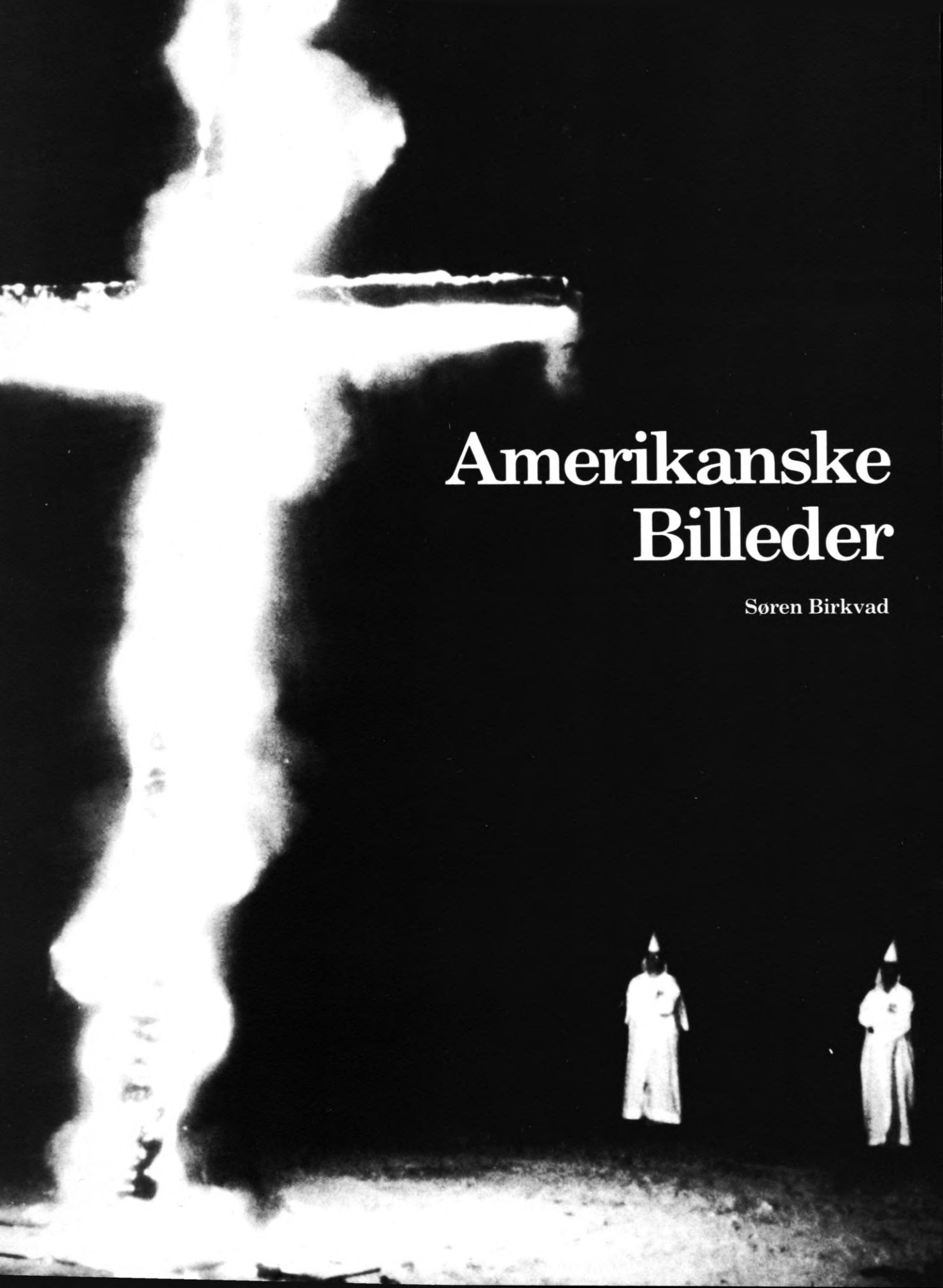

Amerikanske Billeder

Søren Birkvad

Jacob Holdts diasshow, der nu er direkte overført til film med henblik på international biografdistribution, er som mediefænomen en højst udansk blanding af politisk flammemetal og menneskelig nuancerigdom. De fotografiske iagttagelser fra fem års vagabondering i Det sorte Amerikas nød og fattigdom virker så obksøne i sig selv, fremstillingsformen så personligt hudløs, på én gang analytisk klar og menneskeligt generøs, at det ganske overskrider grænsen for hvad man normalt tør og kan på vores hjemlige, kulturelle venstrefløj.

Efter at have rejst Danmark tyndt med billederne, udsendt dem i bogform og haft fast forevisningssted i Købmagergade i København står Jacob Holdt med denne biografversion i mere direkte kontakt med sin vel efter egen mening mest oplagte målgruppe: amerikanerne. Nok har bogen vakt opsigt og anerkendelse fra Los Angeles Times til Alex Haley, men »Amerikanske Billeder« er tænkt - og virker bedst - som et personligt pågående multimediashow: se og lyt til hvad jeg har oplevet!

Tilblivelsesformen er ligeså enkel som den må have været personligt belastende. Man stiller sig udenfor for at komme ind. Hvad der fra starten lignede et personligt flip blev til en livsform og et politisk frøperspektiv: vagabondlivet fungerede nok som et kontaktmiddel i forhold til mere eller mindre gæstfrie omgivelser, men samtidig etablerede det en afstand, der satte Holdt i stand til at iagttage og lytte under den konstante zig-zak-kurs fra det ene sociale og menneskelige yderpunkt til det andet. »Man kan få et indtryk af et samfunds karakter ved at træde ind i dets fængsler«, siger Holdt med et Dovstojevski-citat, og ghettoen er da også hans gennemgående, symbolske parallel, hvad enten den figurerer som socialt fænomen (subkulturer i under- og overklassen), som psykologisk tilstand (fremmedgørelse) eller som et spejlbillede af den globale misbalance mellem i- og u-lande.

Hermed bliver »Amerikanske Billeder« ikke blot beretningen om 160.000 kilometers eksotisk hitch-hiking, men et »indre« forløb, en dannelsesrejse til samfundsmekanismerne og socialkarakterernes udspring: den kapitalistiske udbytning. Slalombevægelsen fra de rigeste til de fattigste miljøer i syd- og nordstater er til »for at se tingene klart«. Den anskueliggør det meget primitive amerikanske profitsystem, der stadigvæk opretholder herre-slave-forholdet mellem (sorte) fattige og (hvide) rige gennem underbetaling, slumbyggeri og racistisk del og herskpolitik.

Når udsagn som disse ikke virker som påklistede omkvæd, men fulde af gennemslagskraft, er det fordi de audiovisuelt lever på biograflærredet som resultat af en sammensat og dyrekøbt erfaringsmængde. Holdt dømmes systemet hårdt og konsekvent, men han dømmes aldrig den enkelte. Han har mødt det amerikanske samfund og dets enkeltpersoner med en optimal, menneskelig åbenhed og identifikationsevne, der har sat ham i stand til både at gennemskue den fælles ensomhed og de fællesmenneske-

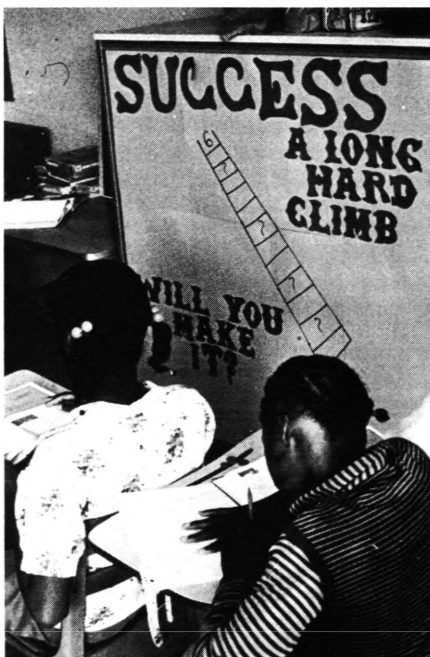
lige alternativer bag al forkrøblingen og volden.

Denne enkle dialektik forhindrer tilskueren i at afskrive negrene som »stakler« og kapitalisterne som »onde«. Som når der f.eks. argumenteres for, at forskelbehandlingen af de sorte ikke skyldes raceforskellen som sådan, men bl.a. negrenes egen, socialt forårsagede apati og selvforagt. Således modsiges vi gang på gang i vore vaneforestillinger. Holdt formaster sig sågar til at erklære nogle »angste« og »dybt ulykkelige« ku klux klanere sin kærlighed, ligesom han på et tidspunkt fordømmer sit eget »show« som en slags »Sentimental Journey« for skyldbe-tyngede middelklassehvide!

Ligesom modstillinger brydes i speaker-kommentaren, virker de i en endnu enklere form i og mellem de enkelte billeder. Som oftest fokuserer de på korrespondancen mellem ting og mennesker: den simple udbytningsproces pointeres i billedet af den sammensunkne proletar mellem cola-automater, der hvides forbrugsjagt i split screen-konstellationen af nedbøjede sorte og hvide ved henholdsvis kiste og diamantmontre! Billederne forsøger ikke at foregøgle en »objektiv« og til syvende og sidst absurd afbalancering af de fattiges synsvinkel med de riges, men fastholder virkeligheden som et på én gang partisk og konkret anliggende. Det giver oplevelsen krop, fordi ordene, underlægningsmusikken og de indlagte bånd-reportager alene ville virke selvrepe-terende og bombastisk udflydende. Uden fotografierne - også de ofte primitive snapshots - ville Holdts vidneudsagn være forblevet postulat for hans familie i Jylland, for publikum, ja, selv for de amerikanere, der til daglig fortrænger nøden som trivial eller uvirkelig.

Således handler »Amerikanske Billeder« om frihedens bedrag i et samfund, hvor den klasseforårsagede isolation skaber syndebukke og ofre for sult, kriminalitet og racisme. Når formen forener analysen med et eget, kristent-humanistisk temperament,

Tre scener fra »Amerikanske billeder«.

står vi i Jacob Holdts skikkelse over for noget så sjældent som et marxistisk blomsterbarn. Skønt stoffet associerer til vores egne problemer med fremmedarbejdere og arbejdsløse, skal man da heller ikke lukke øjnene for, at de rene linjer, det eksotiske materiale og den personlige form kan virke som kunstigt åndedræt for desillusionerede eller sværmeriske medlemmer af den hjemlige venstrefløj.

Problemet er først og fremmest publikums, for Jacob Holdts »skæve« vinkler, herunder hans manglende fokusering på de store amerikanske mellemlag, er ikke til for at romantisere modsætningerne, men for at forstå deres forudsætninger. Metoden stiller store krav til fremstillingens moralske troværdighed, fordi den så let kommer over i »firkantethed«. I Holdts tilfælde forskubbes balancen kun med hans lovlig mekaniske henvisninger til Cubas socialistiske lyksaligheder eller den ufølsomme sammenligning af USA's mængder af politiske fanger med »de få hundrede intellektuelle« samvittighedsfanger i Sovjet. Et nuancetab, der dog ikke kan overskygge min begejstring for en film, som man i mangel af bedre kalder »enestående«. »Amerikanske Billeder« skal opleves. Gå ind og se den. Den er bedre end tonsvis af mere eller mindre »lødige« industrifilm eller respektfulde tidsskriftsanmeldelser.

